

Bergen, 8.januar 2008

## **Åpent brev fra Sjømilitære Samfund vedrørende Langtidsmeldingen for Forsvaret (2009-2012)**

### **Bakgrunn**

I høst har både Forsvarspolitisk utvalg (FPU) og Forsvarssjefen, gjennom Forsvarsstudien 2007 (FS 07), fremlagt sine vurderinger og tilrådninger mht videre utfordringer og utvikling av Forsvaret. Konklusjonene, slik de foreligger fra de to utvalgene, er overraskende like. Så like konklusjoner er neppe oppnåelig uten betydelig påvirkning mellom utvalgene.

Felles for begge studiene er at de anbefaler at Skjold-klasse MTBer ikke fases inn og settes i drift. Det vekker betydelig oppsikt i marinekretser at man foreslår å vrake en av verdens mest moderne og fremtidsrettede fartøysklasser som i tillegg allerede er finansiert med store beløp. Begrunnelsen Forsvarssjefen bruker er at det ikke er operativt behov for fartøyene, at de er bygget for den kalde krigen og ikke tilpasset de oppgaver og utfordringer fremtiden krever, samt de økonomiske rammene. Dessverre synes FPU ukritisk å ha akseptert disse udokumenterte og direkte gale påstandene.

### **Innledning**

Dette brevet konsentrerer seg kun om den fordreide fremstillingen av Skjoldklassens egenskaper og kapasiteter. Forsvarsstudien vektlegger kun krigsscenario i forhold til fartøyenes egenskaper. Dette til tross for at det innledningsvis i studien hevdes at storkrig i våre områder anses usannsynlig.

I rapporten fra FS 07 er det lagt vekt på ”å sikre kapasitet til overvåkning og situasjonsforståelse samt suverenitetshevdelse og evne til krisehåndtering i Norge og norske nærområder”. Videre sier studien at ”de potensielt største utfordringer finnes i de nordlige områder. Her kreves effektiv krisehåndtering som en reell mulighet til å unngå å eskalere en situasjon unødig, samtidig som det kreves militær evne til hurtig og robust innsats for å kunne etablere et nærvær og et svar på en militær utfordring når det vurderes som hensiktsmessig”. Skjold-klassens operative egenskaper er klart undervurdert i FS 07. Skjold-klassens unike egenskaper som er direkte tilpasset Forsvarets skisserte utfordringer er ikke nevnt med et eneste ord i studien. I stedet avskrives Skjold med henvisning til en snever og tvilsom omtale av krigsoppgavene; ”Utviklet primært for kystnære operasjoner i en anti-invasjonsrolle ved å kunne senke store overflatefartøyer med langtrekkende missiler”.

### **Vurderinger**

Det er mange som i dagens situasjon forutser at Norge ikke kan regne med støtte fra NATO i virkelige ressurskonflikter med andre land. Dette fordi en rekke av de politiske- og juridiske posisjoner Norge har inntatt i Nordområdene bestrides av viktige NATO-allierte. Våre

uavklarte grenser i forhold til Russland i Nordområdene skaper usikkerhet og dermed norsk behov for å kunne markere egne interesser. Flere andre nasjoner har også uavklarte forhold av store dimensjoner og verdier i Nordområdene. Her er ikke Norge direkte berørt, men kan bli trukket inn i konflikter mot sin vilje. Det norske synet på statusen til vernesonen rundt Svalbard blir ikke bare bestridt av Russland, men også allierte land har en annen tolkning. Det kan se ut som Norge i tiden fremover kun kan komme til å disponere inntil tre fregatter til å hevde suverenitet og suverene rettigheter i disse havområdene. I tillegg kommer Kystvaktens fartøyer som ivaretar den daglige myndighetsutøvelsen for ulike etater. Russland som selv aktivt bygger opp sin marine, har i økende tempo vist muskler i flere ulike sammenhenger. StatoilHydro har, til norsk tilfredshet, blitt invitert til å delta i utbyggingen av Sthokmanfeltet. Dette kan snart vise seg å medføre vanskelige avveininger i forholdet til Russland etter hvert som ulike episoder oppstår. Russlands raskt økende ambisjoner om å gjeninntre som en viktig lokal og global aktør i sikkerhetspolitikken, må medføre at Norge viser vilje og evne til å hevde egen suverenitet.

For å opprettholde et Sjøforsvar tilpasset oppgavene, er det nødvendig med ubåter, mineryddings-fartøyer, MTBer og fregatter. Det blir hevdet at Marinen uten Skjold-klassen blir mindre, men god nok. Det blir presentert en marine bestående av 19 fartøyer. Av disse er to logistikkfartøyer og seks mineryddingsfartøyer, dvs kun 11 rene kampfartøyer (5 fregatter og 6 ubåter).

Bygging av Skjold-klasse MTBer ble vedtatt i Stortinget i oktober 2003. Skjold-klassen er *anskaffet for å gi et bidrag til aktiv tilstedeværelse, suverenitetshevdelse og overvåkning i norske kystnære farvann og anti-invasjonsoppgaver*, jfr. St.prp. nr 42, pkt 5.6.3. Vedtaket skjedd mot daværende forsvarssjefs råd, men etter en grundig politisk prosess hvor avvikende militærfaglige råd ble tillagt vekt. Vedtaket hadde også sin forankring i en oppdatert sikkerhetspolitisk vurdering i år 2000. Det er således feil når det hevdes at det var den kalde krigs scenarier som lå til grunn for vedtaket.

Det bør dessuten anføres at Skjold-klassen med stor grad av sikkerhet vil bli etterspurt fra NATO. Skjold svarer som hånd i hanske for NATOs anbefaling til medlemslandene for årene fremover. Ingen andre land har fartøyer med slik reaksjonsevne og effektivitet, kun 20 personers besetning. Det betyr at fem operative Skjold-klasse fartøyer har mindre besetning enn én Fridtjof Nansen-klasse fregatt.

Utviklingen i den sikkerhetspolitiske situasjonen siden 2003 har ytterligere forsterket behovet for disse fartøyene. Det synes imidlertid å ha gått prestisje i saken siden det gjentatte ganger legges opp til omkamp om Stortingets beslutning om å bygge Skjold-klasse MTBer. Hovedstrategien denne gangen synes å være å skape et bilde av at Skjold-klassen kun er et produkt skapt av et politisk ønske om å støtte norsk industri, på tvers av Forsvarets ønsker og behov. Dette bildet er beviselig feil, men det synes ikke å være særlig rom for å slippe til med fakta. Omkvedet om skandaleprosjekt og feilinvestering synes å ha bredere appell både i presse og blant enkelte politikere.

FS 07 og kanskje spesielt FPU gir en meget grundig og god beskrivelse av utfordringene i Nordområdene og tegner et risikobilde med tilhørende oppgaver for Forsvaret som tilsier styrking av Sjøforsvaret – ikke svekkelse, slik det fremgår av strukturanbefalingene. Det finnes således ingen logisk sammenheng mellom situasjonsbeskrivelse og strukturanbefaling.

For at vi som nasjon skal være troverdig ift å kunne ivareta våre interesser langs vår langstrakte kyst og i våre havområder, må vi øke tilstedeværelsen av marinefartøyer betraktelig utover det vi kan make med fem nye fregatter. Dersom MTB-våpenet legges ned, vil vi få en dramatisk reduksjon av antall fartøyer i vår fra før beskjedne marine. Det er således helt nødvendig at Skjold-klassen fases inn og settes i drift. Regjeringens Nordområdemelding som ble presentert i Tromsø pr desember 2006, sier i klare ordelag at tilstedeværelsen av marinefartøyer i de nordlige havområder skal styrkes. Hvordan kan dette skje uten Skjold-klassen?

Hvis målet med justeringene i forsvarsstrukturen er å prioritere den spisse enden, må man ikke la være å innfase og sette Skjold-klasse MTBer i drift. Skjold-klassen kan utføre et bredt spekter av nødvendige oppgaver og kan ikke erstattes av kampfly.

Fartøyene er finansiert og i realiteten er det kun fremtidige driftsmidler en snakker om. Driften av fartøyene vil utgjøre ca 200 millioner kroner, pr år, tilsvarende ca 0,6 % av dagens forsvarsbudsjett.

### **Personell**

For personellet vil avvikling av MTB-våpenet medføre en kraftig psykologisk nedtur. Utsagn om at personellet i stedet må forberede seg på bedre bemanningen av fregattene, viser mangel på faglig og sosial innsikt. De senere års kraftige omorganiseringer av Forsvaret har gitt oss et drastisk mindre forsvar av variabel kvalitet. Sjøforsvaret hadde allerede kvittet seg med hele sin distriktsorganisasjon og store deler av sin basestruktur før den siste nedbyggingen startet for fullt i 2002. Også Forsyningskommandoen var i betydelig grad effektivisert før felles logistikkorganisasjon og ytterligere nedskjæringer ble iverksatt. Viktig, høyt kvalifisert teknisk personell har gjennom denne prosessen sluttet og gått til jobber i næringslivet. Spesielt teknisk utdannet personell forsvinner fremdeles i altfor stor grad straks pliktjenesten opphører. Altfor tidlig opplag av operative marinefartøyer i forhold til mulig bemanning av nye, virker også kraftig demotiverende for unge velutdannede offiserer. Dette hører Sjømilitære Samfund kontinuerlig i intervjuer med de som forlater Marinen.

Dersom Skjold-klassen ikke innfases, vil resultatet med stor sannsynlighet bli ytterligere redusert troverdighet med ytterligere avgang av kvalifisert og sårt tiltrengt personell. Ikke bare Forsvaret som sådan, men også personellet trenger å se at slagordene *"Langsiktighet og Forutsigbarhet"* nå skal etterleves i praksis.

### **Konklusjon**

Forsvarspolitisk utvalg beskriver på en god måte behovet for et styrket forsvar. FS-07 er Forsvarssjefens militærfaglige råd til Regjeringen, og studien betraktes som et tungtveiende bakgrunnsdokument for den kommende stortingsproposisjonen som blir Langtidsmeldingen for Forsvaret (2009-2012). Dette betyr at det må settes høye krav til kvaliteten på studien. Den må være analytisk, logisk og bygge på fakta. Mhp omtale av Skjold-klassen feiler studien på samtlige kriterier, og er dessverre beheftet med store svakheter. Det er ingen logisk sammenheng mellom situasjonsbeskrivelse og strukturanbefaling. Tvert i mot henger anbefalingen mhp Skjold i "løse luften" i sterk kontrast til beskrivelsen av Forsvarets utfordringer – som nettopp understreker behovet for den kapasitet som Skjold-klassen representerer. I tillegg baseres utfasing av Skjold-klassen på en oppkonstruert begrunnelse som er direkte feilaktig.

Norges sikkerhet ivaretas best gjennom å hevde suverenitet i nasjonale farvann og utøve myndighet i havområder hvor Norge har erklært suverene rettigheter. Uten evne til å ivareta slike vitale interesser, blir det av sekundær betydning å bidra med norske styrker i fjerntliggende land med annen kultur og religion.

Skjold-klassen må derfor innføres og settes i operativ drift i Sjøforsvaret. De nødvendige midler til å ivareta dette bør stilles til disposisjon ved å øke driftsbudsjettet. Utfasing av fartøysklassen vil svekke Sjøforsvarets evne til å løse sine oppgaver dramatisk og vil ikke bli forstått av Sjøforsvarets personell. Marinen er i dag betydelig underbemannet, - takket være direktiver om å skjære ned på stillingshjemler for offiserer. Det er feil å tro at avvikling av et av de mest potente elementer vil øke rekrutteringen eller gjøre tjenesten mer interessant og utfordrende.

### **Anbefaling**

Sjømilitære Samfund anbefaler sterkt at man, - i lys av nasjonens sikkerhetspolitiske utfordringer, implementerer Skjold-klasse MTBer som vedtatt av Stortinget, om nødvendig med økt driftsbudsjett.

Med vennlig hilsen,

Åsmund Andersen  
President  
Sjømilitære Samfund

*Sjømilitære Samfund har mer enn 2050 medlemmer. Blant disse er mer enn 55 % av Sjøforsvarets tjenestegjørende offiserer. De øvrige medlemmene er personer som ønsker å støtte opprettholdelsen av et balansert og helhetlig sjøforsvar i den maritime nasjonen Norge. Sjømilitære Samfund s motto er: "Å virke for Sjøforsvarets tarv og utvikling".*